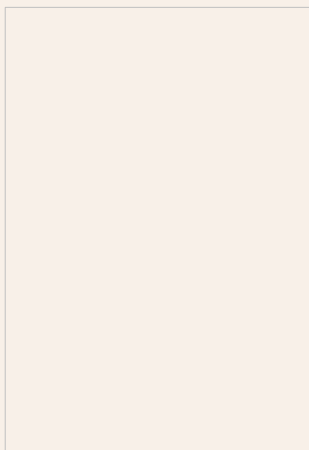

[Obsah čísla](#)

Škola, kterou jinde nemají

Do školy, jež se už svým názvem hlásí k významné osobnosti reformní pedagogiky minulého století Marie Montessoriové, jsem se poprvé vydala na konci ledna, v den, kdy se má předávat vysvědčení. Pro ZŠ Montessori s MŠ ve Vybíralově ulici na Černém Mostě II to však neplatí - tady jsou děti hodnoceny (bez známek) jednou ročně, a tak už měly pololetní prázdniny. Při další návštěvě o pár měsíců později bylo všechno jinak: ve škole to žilo a ani nezúčastněný pozorovatel nemohl přehlédnout zaujetí, s nímž se děti pouštěly do všech svých aktivit.

Pomoz mi, abych to dokázal

Když se ing. Jiří Plachý rozhodl uvést do života propracovaný systém montessoriovské pedagogiky, o kterém toho věděl dost, aby mu učaroval, nezbylo mu nic jiného, než se stát zřizovatelem školy. Začínal v roce 1998 s předškoláky, dnes - jako spoluvůdce uceleného projektu vzdělávání zakončeného maturitou a poradce ministerstva školství - se spolu se svými kantory věnuje i dětem, jež by v ostatních typech škol navštěvovaly 1. a poté 2. stupeň ZŠ. Praxe ovšem ukazuje, že školáci, kteří sem přestoupili odjinud, se ve svém přirozeném rozvoji nedostanou tak daleko jako ti, s nimiž se podle Montessoriové začalo pracovat v co nejučtější věku. Optimální je působit na děti od dvou, dvou a půl roku, říká Jiří Plachý; důraz klademe na harmonickou spolupráci s rodinou a středobodem všeho je pro nás dítě. Jednou z hlavních zásad je heslo uvedené v mezititulku - Pomoz mi, abych to dokázal - a při jeho důsledném uplatňování dětský stres provázející běžnou výuku odpadá. A ještě něco: výchova a vzdělávání začíná smyslovým rozvojem, což požadoval už Komenský. Montessoriovský model vzdělávání je starý sto let, a jak tvrdí ředitel Plachý, pomůcky, jež využívá, jsou tak geniální, že se uplatní v průběhu celé devítileté školní docházky. Učitel nejdříve předvede, jak se s nimi dá pracovat, ale zásadně nenutí děti k aktivitě a věty typu To je špatně tu nikdy neuslyšíte. Stačí pomůcku odložit se slovy Zkusíme to zase příště a třeba po týdnu se jí dítě chopí samo.

Jedině tehdy, když chce samo dítě, když je, jak říká Jiří Plachý, na příjmu, dokáže všechno zpracovat aktivním způsobem - a to se, podle tvrzení Marie Montessoriové, v běžné vyučovací hodině podaří jen ve třech procentech případů.

Od mytí nádobí k divergenci

Prohlídku přízemních prostor, vyhrazených pro tři předškolní skupiny zhruba po deseti dětech, začínáme v kuchyňce. Je netradiční, jak jinak - však se o ni také bojovalo. Velikostí je uzpůsobena předškolním dětem, a tihle prckové tu mohou pracovat sami. Musíme být ve střehu, aby se při přípravě svačinek třeba neřízli, ale když už se to nedejbože stane, učí se, jak ošetřit ránu - i to patří k životu, vysvětluje principy školy fungující na bázi rodiny Jiří Plachý.

A pak je tu řada různých pracovních koutků tvořících montessoriovské pracovní prostředí s pomůckami denně obměňovanými, kde děti získávají další praktické dovednosti. Na jednom místě mohou třeba přelívat vodu z jedné nádoby do druhé, o kousek dál zase většet prádlo na šňůru malými dřevěnými kuličky, jinde se na speciálních rámech učí zapínat knoflíčky, zipy, přezky... Jen tak mimochodem, ony všestranně využitelné pomůcky, o nichž ještě bude řeč dále, se zatím musejí dovážet z Holandska a jejich cena rozhodně není zanedbatelná. Jejich význam je ale nezastupitelný; při vytváření pojmů je důležité postupovat od konkrétního k abstraktnímu a nikoli naopak, jak se nezdá ve školství děje. Tak třeba tyhle tyče, ukazuje mi pan ředitel soubor vyvedený v jedné barvě, ty využívají děti od malička: napřed se na nich učí rozlišovat pojmy největší a nejmenší, a protože to mají osahané, není pro ně později problém pochopit v analytické matematice nebo geometrii, co je konvergence nebo divergence, a podobně. Tvary písmen i psaní se děti učí hmatem (odborníci hovoří o rozvoji hmatové paměti), stavbu věty poznávají při manipulaci se zvířátky na farmě - a takhle bychom mohli pokračovat ještě hodně dlouho.

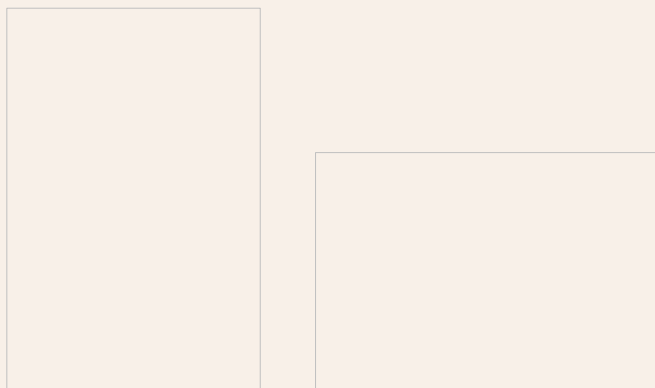
Odbornost sama o sobě nestačí

Nad schodištěm vedoucím do prvního poschodí, kde s třiceti dětmi školního věku (nejstaršímu je čtrnáct) pracuje ve dvou učebnách šest pedagogů, obdivuji dětské pojetí vesmíru. Nahoře na podlaze si lze došlápnout na uspořádání planet: poměr jejich vzdálenosti si tu prostě odkrojujete, a máte jasno. Vesmír pronikl i do učebních osnov montessoriovské školy - na schématu ve tvaru kruhu je kosmická výchova nadřazena všemu ostatnímu. Je to naprosto logické a zdá se to být jednoduché, ale realizace tohoto systému výuky, v němž všechno souvisí se vším, vůbec není jednoduchá. Naše škola nepřipravuje děti na školu, ale na to, aby v konkurenci v životě obstály, připomíná Jiří Plachý, a na kantory to klade značné nároky. Co by byl platný špičkový odborník na matematiku, kdyby nebyl schopen spolupracovat s angličtinářem nebo češtinářem?

Jistě i proto je právě tahle montessoriovská škola, která se zaměřuje nejen na předškoláky, ale i na děti školního věku, v celé republice zatím jediná. Zdejší program výuky, jehož gestory jsou docent Karel Rýdl z Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy a dr. Ivanka Baxová z České asociace Montessori, ovšem nepředstavuje žádné tajemství: své zkušenosti ing. Jiří Plachý rád předává dál.

Věra Štemberová,

foto: jš (2), archiv

V ZŠ a MŠ Montessori se klade velký důraz na práci se speciálními pomůckami